

VÁZLATOS HELYZETJELENTÉS A MAGYARORSZÁGI TÁRSADALMI ELIT VÁLSÁGÁRÓL

Festett frontok, hamis horizontok 2.

Ez a cikk nem íródott volna meg, ha nincs Göncz Árpád. Vagy ha legalább nem ír levelet. De írt. E levélnek van egy mondata, ami ihlető erővel hatott. Minden valószínűség szerint a Miniszterelnöki Hivatal reagálni fog rá, s az alábbiakban ismertető mondatra. Ettől függetlenül, ez a mondat reflektorként világít rá arra a tragikus ellentmondásra, ami az elit válságának politikai tartalmát jellemzi.

BENCsik ANDRÁS

Azt írta Göncz Árpád Antall Józsefnek: „...Arra kérem tehát Miniszterelnök Urat, hogy a demokráciánkat súlyosan veszélyeztető folyamatot állítsuk meg: a Magyar Rádió és a Magyar Televízió személyi kérdéseinek megoldásához szükséges intézkedéseknek az úgynevezett kinevezési törvény értelmében Önre háruló részét (kiemelés tőlem — B.A.) szíveskedjék megtenni...”

Mielőtt közelebbről szemügyre vennék az összetett mondatot, nézzük, mit nyilatkozott a Miniszterelnöki Sajtóiroda egy nappal korábban: „...A közszolgálati intézmények megújítását nehezíti az a tény is, hogy a köztársasági elnök az elmúlt két évben többször nem fogadta el a miniszterelnök által előterjesztett személyi javaslatokat, és 1993. január 6-á óta nem foglalt állást a korábban tisztséget viselő elnökök lemondásáról...”

Magyarul: Göncz Árpád felszólította Antall Józsefet, hogy „szíveskedjék javaslatot tenni” arra vonatkozóan, ki legyen a két intézmény elnöke, mivel a jelenlegi alelnököket „annak idején nem tartotta alkalmasnak” erre a feladatkörre.

Csak hogy Göncz Árpád máig nem fogadta el a tévé és a rádió elnökeinek lemondását! Amihez ráadásul korábbi nyilatkozatai szerint hatpárti egyetértés kéne! Ugyan milyen alapon héri Antall József javaslatát, s ugyan milyen alapon tehetne Antall József bármilyen javaslatot is?

Sunyi csapda. Reménykedjünk abban, hogy ezt a levelet sem Göncz Árpád fogalmazta, mert aki a Gyűrűk Ura csodálatos fordítását Réz Ádám után befejezte, az nem fogalmazhat álnokul.

Ha ugyanis a miniszterelnök „javaslatot” tesz, Göncz Árpád *mindenképpen* visszautasíthatja, mert:

1. Nincs hatpárti egyetértés
2. Nem fogadja el a javasolt személyeket
3. Ha elfogadná, sem fogadhatja el, mert Hankiss és Gombár urak lemondását még nem fogadta el, ergo őket még elnököknek tekinti
4. Hankiss Elemér és Gombár Csaba (vissza)kinevezését sem fogadhatja el, mivel lemondásukat sem fogadta el

Ha a miniszterelnök nem tesz javaslatot, mondván, előbb nyilatkozzon Göncz, hogy elfogadja-e végére tizenegy hónap után a médiaelnökök lemondását, akkor:

1. Göncz Árpád a „demokráciánkat súlyosan veszélyeztető folyamat” közepette méretlenül fontos külföldi útján szétárja a karját, és minden felelősséget a konok miniszterelnökre hárít
2. A nemzethez fordul, és kéri a hadsereget, hogy maradjon a laktanyákban
3. Újabb nyilatkozatokban sürgeti az áldatlan helyzet megoldását, s minden felelősséget a konok miniszterelnökre hárít
4. Tom Lantos felszólal az amerikai kongresszusban
5. stb. (hatpárti egyeztetés, népi kezdeményezés, diák tüntetés...)

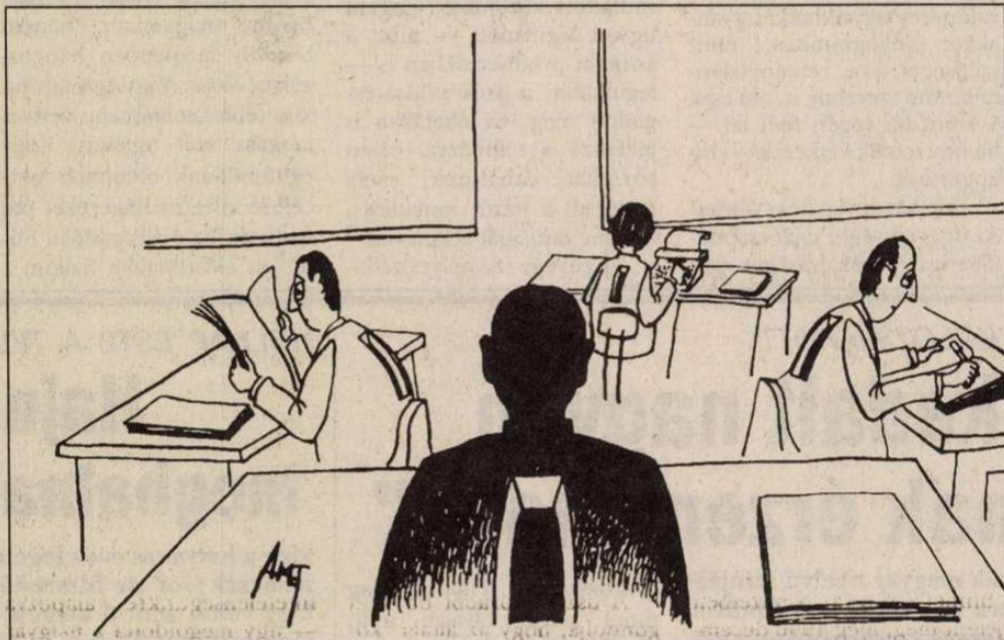
Ezen a színvonalon nem lehet politizálni.

Itt nem a sajtószabadság forog kockán, hanem a józan ész.

A miniszterelnököt minden bizonnyal a gutaütés kerülgette steril kórházi szobájában a levél olvastán. Talán még káromkodott is. Lehet, hogy lehangolva levél fogalmaz, amelyben megindokolja a köztársasági elnöki levél képtelenségeit. Miáltal sikeresen tovább mélyül a média bölcsői által oly gondosan ápoltsz szakadék. A nemzetközi újságíró szervezet (IPI) vezetői, akik szívmengető jártasságot mutatnak fel a magyar nyelv és a magyar belpolitikai viszonyok, valamint a magyar médiahelyzet naprakész ismeretében, természetesen újabb (és újabb) tiltakozó jegyzékben

megindult folyamat következtében „fennáll a veszélye, hogy a közszolgálati tájékoztatási eszközök nem lesznek képesek sem a kormányzat nemes konzervatívizmusát, sem az ellenzéki alternatívákat híven közvetíteni. Ezzel... megsemmisül a következő szabad választás előfeltétele...”

Ez már nem tréfa. Göncz Árpád szerint tehát a demokráciánkat súlyosan fenyegető folyamat lényege az, hogy veszélybe került a következő választás! Ne akadjunk fönn azon, hogy ha ilyen, a legutóbbi moszkvai puccsához hasonlítható veszély áll fönn (magyarul: valakik meg akarják akadályozni a tisztességes választást, vagyis diktatúrára

AHMET TORAKOGLU RAJZA

követelik Nahlik és Csúcs urak menesztését. A bonyolult magyar sajtóviszonyokban hallatlanul jártas Michel Piccoli egészséges pesti sétáját követően nyilván vezércikket ír majd a D. Charta üzemi lapjába, a Magyar Hírlapba. Michael Jackson is bekopog egy méretes cikkkel a Népszabadsághoz. Tán még Rambo is elereszt egy vezérglosszát a Népszavában. Jó érzés tudni, hogy a világ figyeli ránk. És aggódik értünk. Elvégre demokráciánkat „súlyosan veszélyes folyamat” fenyegeti.

Az őszirózsás forradalom legszentebb hagyományai veszélybe kerültek. Talán itt volna az ideje az antant országokhoz fordulni, hogy amíg nem késő, szereljék le a magyar hadsereget. Nem akarunk többé katonákat látni. Ha nem muszáj, „nemes konzervatívokat” sem.

Talán Eörsi Istvánra kéne hallgatnunk. Szerinte „az örület visszatorzítása nem pártterdek.” Igaz, idézett cikkében azt is leírta, hogy szívesebben tüntetne az Egenleg védelme helyett „mondjuk azért, hogy a homoszexuális párok is házasodhassanak...” Erre mondja az ember, hogy ácsi! *Azért a buzerancia ne legyen kötelező.*

Csak azért nincs kedvünk mulatni ennyi ökörségen, mert a tét túlságosan nagy. Az elitben folyó politikai háború ismét fellángolt, s a jelek szerint a kiterjedés, az eszkaláció veszélye fenyeget. Ha a köteles tisztelet fenntartása mellett az ember a Magyar Köztársaság elnökét nem egy szenilis vénembernek, hanem felelős és bölcs politikusnak tartja, elmegy a kedve a nevetéstől. Göncz Árpád ugyanis leírta, a közszolgálati médiában

törnek), akkor a köztársasági elnököknek a betegségéből lábadozó miniszterelnök távollétében nem ilyen leveleket kéne küldözgetni egy dél-koreai utazás előtt, hanem itthon maradni és védeni a demokráciát, ahogy csak lehet. Ne foglalkozunk ezzel, mert Göncz Árpád levele önmagának mond ellent. Miért pont ez az állítása volna igaz?

A módszerre figyeljünk inkább, s azt próbáljuk megérteni, miféle logika fűzi egybe e látszólag spontánul kapcsolódó megnyilvánulásokat. Milyen logika teszi természetessé, hogy egy a hazárdulás alapos gyanújával gyanúsítható újságíró felmentése (idézem Eörsit, akit remélem, nem tépáztak meg elvarátoi e mondatáért: „Bánónak szerintem nyilvánosan el kellene ismernie, hogy júniusban a vitatott adás technikai problémáiról pontatlanul beszélt, sőt tán valótlanosság is álltott...”) ürügyén még a köztársaság elnökét is belevonja e tisztátalan komédiába?

A magyarázat kézenfekvő: a cél szentesíti az eszközt. *Nem az a kérdés, hogy Bánó manipulált-e vagy sem, hanem az, hogy az Egenleg „hadállását” vissza kell szerezni!* Nem Hankiss vagy Gombár „igazsága” az érdekes, hanem az, hogy uralkodásuk alatt az elektronikus média egésze „hadállás” volt, ami szinte teljesen elveszni látszik. S ez a jelek szerint olyannyira tragikus a politika egyes szereplőinek, hogy e méltatlan színjáték megszervezésére is képesek, amely egyre fenyegetőbbé kezd válni. Mester Ákos Népszabadság-beli fenyegetése intő jel. Mester úrra nem jellemző, hogy ilyen nyíltan fogalmaz. Ő már tud valamit.

Ha mi viszont azt tudjuk, hogy a „hadállás”

miért oly értékes, s ha tudjuk vagy legalább sejtjük, hogy kiknek az, egy lépéssel közelebb jutunk a társadalmi elitben folyó politikai háború természetrajzána megértéséhez.

A miétre a válasz kézenfekvő.

Azért, mert a későbbiekben definiálható érdekcsoport mindennél fontosabbnak tartja, hogy a társadalom befolyásolásának, manipulálásának joga és lehetőségét fenntartsa magának. Éppen ezért tekinti tragikusnak Bánóék kiktatását, mert attól fél, hogy most majd a másik oldal használja fel úgy az elektronikus médiát, ahogy ő szeretné használni.

A manipuláció joga és lehetősége hatalom. Ennek elvesztése tragikus arra nézve, aki hatalmának bázisát nem valóságos társadalmi alapokra, hanem a társadalom manipulá-

fő, amely kétségtelenül a legrugalmasabb harci alakzat e sajátos, intellektuális küzdelemben. Ennek lényege, hogy az egyes „vállalkozások” (pártok, szervezetek, körök, klubok, csoportok) lényegileg önálló egységként működnek, valójában azonban egy egységes politikai tömb akaratát követik. Tipikus példája ennek a Demokratikus Charta és az SZDSZ viszonya. De tipikus magatartási forma, amikor a szabaddemokraták nem választott elnököket, hanem egy hatodik vonalból előretolt személyt indítanak a miniszterelnöki versenybe. Érthető. Pető Iván védtelenül vereséget szenvedett azzal, hogy pert indított az ÁVO-s szülők védelmében. Az nem lett volna baj, hogy tagadja szülei múltját. De nem lett volna szabad támadni, s főképp, nem lett volna szabad veszíteni. Pető miniszterelnöknek már eladhatatlan. A párt azonnal holdingként reagál: nem mond le az elnök, nem omlik össze a párt, nem írják ki új választást az elnök személyére, hanem bedobnak egy új „cégvezetőt”.

De legalább ennyire holdingszerű a baloldali és a liberális szervezetek azon együttműködése, hogy mindig az lép elő, aki a legnagyobb hatást tudja elérni. A holdingpolitizálás lényege a „menedzserek” kiválasztásában és működtetésében van. A mindaddig ünneplott Fideszszel szembeni váratlan undor e jelenséggel könnyen magyarázható. Eddigi szerepléseik alapján jól látható, hogy Orbán Viktor nem óhajt részt venni a holdingban, Fodor Gábor feltehetően igen. Ezért most a holding sajtóvállalkozásai aktivizálódtak, és megkezdődött Fodor fölmagasztosítása, Orbán (és az egész Fidesz) lejáratása.

Példának ennyi elég. Legfőképp azt kell tudni, hogy a konzervatív oldal máig nem ismerte föl a holdingpolitizálás természetrajzát, s ezért — tragikus véreszettségét szenvedve el — máig nem tud védekezni ellene, nem hogy maga is hasonló holdingot, de legalább a parlamenten kívül is működő koalíciót alkotott volna. Például a médiában.

A Lavina Holding tevékenységének másik karakteres jellemzője a *lavina-effektus*. Mivel itt az elitben folyó hatalmi harcról van szó, amelynek célja a minél nagyobb hatalom megszerzése (megtartása), e jelenség megértéséhez nem szabad e tény szem elől tévesztenünk. A megszerzhető hatalomhoz sokféle út vezet. Például az, hogy a politikai ellenfelek „hadállásait” lerombolom, őket magukat kompromittálom úgy, hogy sorozatos politikai botrányokba kergetem bele, miáltal a *professzor és az ellopott kabát* kinos esete áll elő.

Hordóbotrány, Hanákné harmadik emeleti ablakon át való bántalmazása nyolcméteres konzervatív Yeti által, médiához, antiszemitizmus, börtörfűdek, fasiszta suhancok, az idegen szép, tégy a gyűlölet ellen, ellen-Horthy-temetés, Bánó-botrány...

Itt mutatkozik meg a maga teljességében a holding módszer és a lavina-effektus *kettős* előnye. Egy lényegében véte jelentéktelen ügyeskedésből hatalmas politikai botrány kaivarható, amely egyre szélesebb tömegeket mozgatva meg, egyre nagyobb hatással rombolja a polgárok bizalmát a demokrácia intéz-

ményei iránt, ha a holding összehangoltan működik. E tekintetben érdeketlen, hogy a lavinát elindító ügyeskedés igazságon vagy hazugságon alapul. A holding *politizáló vállalkozásai* garantált politikai súlyt, *sajtóvállalkozásai* pedig garantált nyilvánosságot adnak neki. Miközben a láthatatlan és definiálhatatlan holding *vezérkara* folyamatosan koordinálja az akciót, hogy a lavinahatás minél tökéletesebben érvényesüljön.

A mostani eset ideális példa erre.

Tavaly ősszel több ezren kifütyülték a köztársasági elnököt. A tömegben volt egy vagy két tucat börtörfű is. Azok között volt egy fiú, akinek a fején neonáci egyensapka, a kezében Árpád-sávos zászló volt.

Sem azelőtt, sem azóta neonácisapkás fiúk sehol nem bukkantak elő.

Csak pont ott és pont akkor, amikor a tömeg (ezt még az Egenleg felvételeiből sem sikerült kimontrozni) fütyült. Ez, enyhén szólva, gyanús, de most még ne boncolgassuk. Bánóék akkor erre az egyszem lefilmezett fiúra építve *elhíresztették az egész világgal*, hogy szeretett elnökünket nem a szeretett népe, hanem *fasiszta neonáci* fütyülték ki.

Hogy ezzel az ország jó hírnevét a hazaárulással érederőn rombolták? Lehet, hogy ez volt a cél, s mellesleg hogy az elnökről ne derülhesen ki, már korántsem olyan népszerű. Ámde Bánó lebu-kott. Tényleg nem mondott igazat.

De ma már nem erről van szó, a lavina elindult. A sajtószabadság védelme ürügyén totális támadás indult a konzervatívok ellen. A lavina akkor éri el célját, ha minden útjába kerül akadály lerombol. Az akadály ez esetben egyetlen szóval megfogalmazható: *bizalom*.

A polgárnak el kell vesztetnie bizalmát a demokratikus intézményrendszerrel (a kormányban), mert így soha nem alakul ki a nemzetudata, magára marad s tökéletesen manipulálható.

Azokban az országokban, ahol állandó a lavinaveszély, megtanultak védekezni ellene az emberek. Hőfogyó sövényeket állítanak fel a hegyoldalakra, hogy a fentről megindított hógolyó futását időben megállíthassák.

Itt is erre volna szükség. A Lavina Holding tevékenységét, amely a társadalmi bizalom lerombolásán keresztül a nemzetudat kialakulásának megakadályozását célozza, csak a *társadalmi szolidaritás* sövényeivel lehet megállítani. A társadalom alapszintjén, az önkormányzatokban, baráti körökben, társaságokban ez évtizedek munkáját igényli. A politika legfelső szintjén részlegesen működik, a médiában egyáltalán nem.

Ha legalább a médiában sikerül a konzervatívok egymás iránti szolidaritását megteremteni, fékezhető lesz e pályán a lavina futása. S ha a társadalom lentebbi szintjein is fölismerik a veszélyt, s megtanulnak védekezni ellene, a lavina társadalmi kártétele elviselhető mértékben lesz visszazorítható.

Ezzel az elitben folyó politikai háború egy fontos hadszínterét sikerül a küzdelemből kivonni. Marad a parlament. Az elit háborúja ott nyíltan zajlik, következképpen nem fenyegeti, legfőképp csak untatja olykor a társadalmat. Majd hozzászokunk. Ez is a demokráciához tartozik. Lavina nélkül.